

Megtérés

A megtérés a bibliai irodalomban uralkodó nagy témák egyike. Jahve nem szűnt meg kérni népét: változtassa meg utait, térjen meg egész szívével-lelkével Istenéhez. Valóban alkalmazta is mindazt a fogást, amit csak egy szenvedélyes barát ismer. Vonzott és bátorított, szemrehányást tett és büntetett, hogy elérje az óhajtott eredményt, a szívek megtérését.

Krisztus követésének abszolút föltétele a szív megváltozása volt. Semmi más nem volt elég. A változásnak olyan mélyre kellett hatolnia az ember bensejében, hogy új személyiséggé vált. Maguk az apostolok is annak hirdetésére indultak útnak, hogy új világ jött el, amelyben az embernek új szívvel kell élnie.

Keresztény történelmünkben sok nagy mozgalom eredeténél egy megtérés állt. Valakit megérintett Isten kegyelme, és ettől a megragadottságtól megváltozott, kiszélesedett a látása; saját közvetlen szükségleteire korlátozott szűkös látóhatára Isten határtalan terveinek méreteire tágult. Habozó botorkálása egy óriás biztos léptévé formálódott át.

Mi hát ez az olyan nagyon kívánatos megtérés? Sok jó ember, aki látszólag nem szorul rá, mondja barátainak: „És imádkozz az én megtérésemért is.“ Érdemes beleásni ebbe a kérdésbe.

Kérdezzük először is: mi van annak a szívében, aki megtért Istenhez, olyan teljességgel, mint ahogy először a Tízparancs mondta ki, később pedig Krisztus tökéletesítette: „Szeresd Uradat Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből, felebarátodat pedig mint tenmagadat“ (Lk 10,27)? Az ilyen ember a szeretet forrása, a jóság kútfeje mindenki számára.

Mindnyájunknak nehéz megérteni (nem értelmileg, hanem egzisztenciálisan), mit jelent a jóság kútfejének lenni. Kereskedővilágban nőttünk fel, mindennapos megélhetésünk az értékek cseréjén alapul: *quid pro quo*. Nemcsak a pénz uralkodik a gazdasági életben, hanem a javak és szolgáltatások cseréje, a munka és jövedelem, szolgálat és viszonzás egyensúlya is lényeges a közösség fennmaradása tekintetében.

A szeretet forrásának, a jóság kútfejének lenni annyit jelent, hogy más világba lépünk. Ott nincs csere, nincs bevétel, nincs haszon. De van ismételt, sokszoros, szüntelen adás. A görög egyházatyák kedvelt szólásmódja jut eszünkbe: az ember megistenülése. Olyan lesz az ember, mint Isten, nem értelmileg: mindentudással, nem is valamilyen csodatévő hatalom birtoklásával, hanem úgy, hogy a jóság forrása lesz, akár az Isten. Ennek a jóságnak kiáradása teremtette a világot, s így

lett a mi életünk és halálunk Isten örök tervének része.

Ha valakiben ilyen megtérés ment végbe, értelmetlenné szürkül az a kérdés: Istent kell-e először szeretnünk, vagy az embert. A földre érő napsugarak számára nincs első és nincs második. Világosságot és meleget hoznak minden teremtménynek, akár jó, akár rossz, akár gyönyörű, akár csúf, akár virul, akár hervad. Minden teremtmény részül a jóság egyetlen forrásának jóteteményében. Ugyanígy nincs első és második az olyan embernek, akinek élete az adásban virágzik ki. Szeretete éppenúgy eléri Istent, mint ahogy eléri az embert, egyetlen, osztatlan aktussal. Ugyan ki tudta valaha fonalakra szaggatni egy hegyi forrás elragadóan patakzó bőségét? *Egy* a forrás; *mindenki* élvezi hasznát, képessége szerint. Vagy kicsoda jelölhetett ki a nap sugarainak kiváltságos tárgyakat? Süt az mindenre. Éppígy az Istenhez tért ember jósága is elér mindent, Istent és felebarátját. Hamis kérdésföltevés így okoskodni: vajon önmagában találja-e meg valaki Istent, vagy felebarátjában? Váljunk a szeretet forrásává, a jóság kútfejévé. És akkor szeretni fogjuk Istent és a felebarátot ugyanazzal az aktussal, egyazon lélekkel és egyazon szívvel. További megkülönböztetés a gyakorlati rendben fölösleges.

Magas eszmény, elismerem. Ki érheti el igazán? Újfajta élet. Ki szerezheti meg? Ez az a pont, ahol vigyáznunk kell. Ha elfogadjuk, hogy az elérhetetlent szemléljük, az eredmény végzetes lehet. Végtére is nem mindenki született Don Quijote de la Mancha-nak. Legtöbbünknek nem sok képessége van arra, hogy az elérhetetlen után rugaszkodjunk. Ha a megtérés csalóka óhaj, nem pedig megvalósítható feltevés, akkor úgy fogunk dönteni, hogy beágyazzuk magunkat kényelmes kis fészünkbe — persze csak addig, míg ki nem borít belőle egy vihar, életünket fenyegetve.

A szeretet forrásának, a jóság kútfejének lenni *elérhető* eszmény. De a dolgok rendes folyása szerint lassanként kell elérni. A történelem sok drámai, rendkívüli megtérés példáját szolgáltatja nekünk. Saulnak Pállá válása, titokzatos fényjelek és hangok kíséretében, talán a legnagyobb példa. Még Loyola Szent Ignácé sem ér föl vele, bár a baszk lovag átalakulása is elég drámai volt, s minden szerepet játszott benne, a durva ágyúgolyótól a gyengéd Szűzig. De a földön lakozó legtöbb keresztény számára a megtérés tartós folyamat. Csak apránként lehetünk a szeretet forrásává. Amikor tisztába jövünk azzal, hogy a jóságnak nincs viszonzása, ez traumatikus élmény lehet; a sebző ütést rendszerint jogos méltatlankodással álcázzuk, fair-play-ra és igazságra hivatkozunk. De ez által a fájdalmas élmény által növekszik keresztény személyiségünk, változik meg fokról-fokra szívünk és tér Istenhez.

Sok hagyományos útja van annak, hogyan képezzük ki nagyobb

érettségre a keresztyény embert. Sok irodalmi tehetségű szent hagyott hátra számunkra módszereket, hogy az igaz élet felé haladhassunk. Manapság jó módszer lenne az, ha a megtérés, vagy mondjuk a keresztyény érettség jelöltjét olyan körülmények közé helyeznénk, ahol mindent oda kell adnia és nem kap semmit. Némi következetességgel úgy kellene megcsinálni a tervet, hogy a jelölt első kitörő tiltakozása a próba megnevelő volta miatt ne erőszakoljon ki jóvátételt. Megengedem, a módszer korunkban szokatlan. De igen kiemelkedő helye volt abban, ahogyan Jézus képezte ki az apostolokat. Nagyon nehezen tudta beléjük ültetni azt a gondolatot, hogy azért jött, hogy adjon és adjon, utolsó csepp véréig is. Péternek és a Tizenkettőnek hosszú idejébe tellett megtanulni ugyanezt az életmódot. Isten a tanú rá (és mi is): bizony tiltakoztak és megtették, ami csak rajtuk állt, hogy elmeneküljenek a feladat elől.

Istenhez térni tehát annyit jelent, hogy mindennap egy picikét jobban megtérünk, váltakozó föllendülésekkel és visszaesésekkel — így van ez rendjén. A főiránynak fölfelé kell tartania, de senki se vegye el a zarándokoktól azt a jogukat, hogy időről-időre gyöngék is legyenek, föltéve, hogy a gyöngeséget megújult erő egyensúlyozza ki.

A megtérés elérhető eszmény. Maga Isten megjelenése az emberek között Krisztus alakjában azt hozza magával, azt igazolja, hogy az elérhetetlen — elérhető. Nemcsak Don Quijote kap meghívást, hanem keményfejű realisták is: az ember láthatja, hallhatja, tapinthatja, érezheti Istent. És ennek az istenközelségnek a következtében az ember szíve nap-nap után megváltozhat, eltelhet szeretettel és jósággal. A haladás jele ebben a folyamatban az, hogy az éles megkülönböztetések Isten, a felebarát és a világ szeretete között kezdenek halványulni.

Roszul megy a világ sora: nehéz másképpen vélekedni róla. Mindannyian láttuk a gombaalakú felhő képét Hiroshima fölött; ez a felhő egy új korba, az atomkorszakba való belépésünket jelezte. Mindannyian átéljük annak a feszültségnek kegyetlen agóniáját, amely a társadalmi igazságtalanság és a jóindulatú közöny folyománya.

Van-e valamire nagyobb szüksége ennek a világnak, mint olyan emberekre, akikben új szív dobog, akik szeretetforrások, jóság-kútfők minden teremtmény számára?